

Täysistunto

Tiistai 6.5.2025 klo 14.00—20.27

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 38/2025 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia, ja jos puhujalistaa ei ehditä käydä tässä ajassa loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Ministeri Ikonen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.02 **Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt kyseessä olevassa esityksessä hyvinvointialueiden rahoituslain muuttamisesta ehdotetaan muutoksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rahoitukseen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen rahoituksen määräytymistekijöihin. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rahoitusta koskevan ehdotuksen tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti kannustaa hyvinvointialueita panostamaan asukkaattensa hyvinvoinnin ja terveyden kannalta keskeisiin ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin. Alueiden HYTE-toimet näkyvät ensimmäistä kertaa rahoituksessa vuonna 2026, kun HYTE-rahoitus jaetaan tästä lähtien kullekin alueelle lasketun HYTE-kertoimen perusteella.

Hallitusohjelman mukaisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rahoitusosuutta nostettaisiin. Korotus olisi tässä vaiheessa maltillinen eli nykyisestä yhdestä prosentista yhteen ja puoleen prosenttiin sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksesta. Lausuntopalautteessa tämä ehdotus sai laajan kannatuksen. Korotus rahoitettaisiin laskemalla asukasmäärän ja palvelutarpeen osuuksia kumpaakin 0,25 prosenttiyksikköä.

Lisäksi asetuksessa säädettäisiin tarkemmin rahoituksen määräytymisen perusteena olevan HYTE-kertoimen indikaattorien laskentatavasta siten, että kaikilla alueilla on kannuste kehittää asukkaattensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen tähtäävää toimintaa ja toimenpiteitä. Lausuntopalautteen perusteella myös HYTE-kertoimen tuloidikaattorin tavoitearvioista säädettäisiin asetuksessa, joka laitetaan vielä erikseen lausunnoille.

Esityksen tavoitteena on myös parantaa rahoituksen kohdentumista alueille palveluitten järjestämisen edellytykset turvaten. Tässä tarkoituksessa sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen määräytymistekijöihin tehtäisiin päivitys terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon laskennallisten kustannusten mukaisiin painotuksiin. Tämä päivitys on tehtävä lakisääteisesti vähintään kolmen vuoden välein. Päivitys perustuisi hyvinvointialueiden vuoden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

2023 tilinpäätösten mukaisiin kustannustietoihin. Tarkoituksena on, että rahoitus kohdentuisi alueittain paremmin näiden sektorien aiheuttamien kustannusten mukaisesti.

Lisäksi esityksellä pyritään parantamaan sosiaali- ja terveydenhuollon tarvetekijöihin perustuvan rahoituksen ennakoitavuutta. Tarvetekijöiden perusteella jaetaan noin 80 prosenttia soten rahoituksesta. Erityisesti tietopohjan ongelmista johtuva palvelutarvekertoimien suuri vuosikohtainen vaihtelu on vaikeuttanut alueilla toiminnan ja talouden suunnittelua. Rahoituksen ennakoitavuuden parantamiseksi aluekohtaiset tarvekertoimet ehdotetaan otettavaksi huomioon kahden vuoden tietojen perusteella. Esimerkiksi vuoden 2026 tarvekertoimet laskettaisiin vuosien 2022 ja 2023 tietojen perusteella laskettujen tarvekertoimien keskiarvona. Keskiarvon käyttäminen tasaisi tarvekertoimien vuosittaisen vaihtelun vaikutusta rahoitukseen. Lisäksi tarvekertoimien tietopohjan luotettavuuden kehittämistä jatketaan yhteistyössä valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä hyvinvointialueiden kanssa.

Esitykseen sisältyy lisäksi pelastustoimen riskikerrointa koskevia tarkennuksia. Pelastustoimen riskikertoimen määrittämisessä käytettävien tekijöiden ja niiden painokertoimien tarkistamisella tavoitellaan sitä, että riskikerroin huomioisi paremmin kansalliset, alueelliset ja paikalliset tarpeet ja onnettomuus- tai muut uhat. Voimassa olevan lain mukaan pelastustoimen riskikertoimen määrittämiseksi hyvinvointialue jaetaan yhden neliökilometrin suuruisiksi ruuduiksi. Riskiluokkaan I ja II kuuluvien ruutujen painokertoimesta ehdotetaan säädettäväksi lain tasolla. Riskiluokkaan III ja IV kuuluville ruuduille sijoitettaville riskikohteille ja niissä harjoitetulle toiminnalle voitaisiin asetuksella säätää erilaisia painokertoimia 1—5 kohteen ja toiminnan aiheuttamaa palvelutarvetta määrittävien riskien mukaisesti. Asetusluonnos laitetaan tältä osin vielä lausuntokierrokselle kevään aikana.

Arvoisa puhemies! Esitykseen sisältyy lisäksi väliaikainen muutosehdotus, jolla toteutettaisiin kevään 2024 julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvä valtiontaloudellinen säästötoimenpide, kertaluontoinen siirtymätasausleikkaus vuosina 2026 ja 2027. Säästötoimenpide on pyritty kohdentamaan siten, että siitä aiheutuvat vuosikohtaiset muutokset eivät millään alueella muodostuisi liian suuriksi suhteessa palveluiden järjestämisen edellytyksiin ja alijäämän kattamisvelvoitteeseen.

Siirtymätasauslisää saavien alueiden taloustilanteet vaihtelevat suuresti, ja näin ollen myös siirtymätasauslisän merkitys lakisääteisten palveluiden järjestämiseksi riittävän rahoituksen turvaamisen kannalta vaihtelee alueittain. Väliaikaisesti voimassa oleva muutos koskisi tämän vuoksi vain niitä siirtymätasauslisää saavia hyvinvointialueita, joilla siirtymätasausleikkauksen vähennys ei vaarantaisi lakisääteisten palveluiden järjestämiseksi riittävää rahoitusta ottaen huomioon laskennallisen rahoituksen kehitys ja toteutuneet kustannukset. Tämä tilanne koskisi käytännössä vain Helsingin kaupunkia. Helsingin kaupungin sote- ja pelastustoimen palveluihin saama rahoitus on ollut uudistuksen ensimmäisten vuosien tietojen perusteella muita alueita paremmin turvattua. Tätä selittävät ennen kaikkea Helsingin kaupungin erityispiirteet muihin hyvinvointialueisiin verrattuna. Esimerkiksi Helsingillä ei ole ollut ennen uudistusta muita kuntia vastaavaa kannustetta sote- ja pelastustalouden minimointiin, minkä vuoksi Helsingin siirtymätasauslisä on varsin korkea. Helsingillä ei ole ollut myöskään alkuvuosina suuria muutuskustannuksia. Helsingin kaupungin tilinpäätökset ovat olleet ylijäämäisiä vuosina 2023 ja 2024. Kaupungilla ei ole siten vuosilta 23—24 tilinpäätöksessä kertynyttä alijäämää, joka olisi katettava vuoden 26 loppuun mennessä. Tästä huolimatta koko maan tasolla tehtävä rahoituksen jälkikäteistarkistus li-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

sää muiden alueiden tekemän alijäämän vuoksi näiltä vuosilta Helsingin kaupungille laskennallista rahoitusta noin 150 miljoonaa euroa vuodelta 25 ja lisää myöskin arviolta noin 140 miljoonaa euroa vuonna 2026, eli näiltä osin Helsingin rahoitus kasvaa.

Muilla siirtymätasauslisää saavilla alueilla kertynyttä alijäämää vuosilta 23—24 on yli 500 euroa asukasta kohden, paitsi Pohjanmaalla noin 380 euroa asukasta kohden, joten rahoituksen riittävyyden näkökulmasta leikkauksen kohdentaminen niille ei olisi perusteltua. Tämän vuoksi siirtymätasauslisän väliaikainen leikkaus kohdistuisi käytännössä vain Helsinkiin, jolla siirtymätasauslisän porrastusta nostettaisiin 24 eurolla asukasta kohden vuonna 26 ja 30 eurolla asukasta kohden vuonna 27. Helsingin kaupungin siirtymätasauslisä olisi leikkauksen jälkeenkin muita alueita huomattavasti suurempi eli vuonna 26 noin 100 miljoonaa euroa ja vuonna 27 noin 90 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Nyt kyseessä olevassa esityksessä ehdotetut muutokset sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen rahoituksen määräytymisperusteisiin vaikuttaisivat aluekohtaisen rahoituksen kohdentumiseen vuonna 26. Vuonna 26 alueiden rahoitus koko maan tasolla on noin 27,1 miljardia euroa. Rahoitus kasvaa vuodesta 25 noin 870 miljoonaa euroa. Siten esityksessä ehdotetuista muutoksista huolimatta jokaisen alueen rahoitus kasvaisi vuonna 26 vuoteen 25 verrattuna. Ehdotetut muutokset hieman tasaisivat kasvun aluekohtaista vaihtelua. Esityksessä ehdotettujen muutosten jälkeenkin myös Helsingin rahoitus kasvaa vuonna 26 vuoteen 25 verrattuna arviolta 3,8 prosenttia. Tämä on enemmän kuin koko maan tasolla keskimäärin; muualla se on 3,7 prosenttia keskimäärin. Siten kokonaisuutena arvioituna myöskään Helsingin kaupungin palveluiden järjestämisen edellytysten ei arvioida vaarantuvan.

Totean vielä, että hallitusohjelman mukainen rahoitusmallin kehitystyö jatkuu. Kolmannen vaiheen rahoituslakiesitys on tarkoitus antaa eduskuntaan ensi keväänä siten, että muutokset tulisivat voimaan vuonna 2027. Tällöin tarkastellaan erityisesti tarvemallin ja olosuhdetekijöiden päivitystarpeita sekä arvioidaan siirtymätasausmallin toimivuutta. Rahoitusmallin jatkokehittämisessä pidetään kiinni tarveperusteisuudesta. Hallitusohjelman mukaisesti kaikessa valmistelussa muutosten vaikutuksia arvioidaan kokonaisuutena ja alueittain varmistaen, että asukkaiden peruspalvelut ja kielelliset oikeudet turvataan. — Kiitoksia. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä on nyt tarvetta debatille näköjään jonkin verran, elikkä otetaan. Edustaja Harjanne saa ensimmäisen debattipuheenvuoron, mikäli näin toivoo. Täällä on etukäteen pyydettyjä puheenvuoroja, ja siksi annan ne tässä debatin alussa. Meillä on muuten niin vähän aikaa tähän. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

14.11 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tartun tähän Helsingin erillisrangaistukseen: mielivaltaista, perusteetonta, älytöntä, irvokasta logiikkaa. Nämä eivät ole omia sanavalintojani, vaan kokoomuslaisten nykyisen ja tulevan Helsingin pormestarin, Juhana Vartiaisen ja Daniel Sazonovin, sanavalintoja. Hekin sentään ymmärtävät, että rankaisemalla taloudenpidosta tuhotaan kannustimet alueilta, ei vain Helsingissä vaan kaikkialla.

Täällä on nyt paikalla vastuuministeri, mutta helmikuussa pääministeri Orpo totesi Demokraatin haastattelussa: ”Teemme ratkaisut lausuntokierroksen jälkeen, ja tehdään Helsingin kannalta hyvä malli.” Haluaisitteko avata, arvoisa ministeri, miten tätä ratkaisua on pohdittu? Onko joku muukin malli ollut jossain vaiheessa tässä pohdinnassa, vai onko täs-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

sä yksinkertaisesti klassinen Orpon hallituksen sumutus käynnissä, jolla vain haluttiin olla sotkematta kuntavaaleja, ja koko ajan on ollut tarkoitus erikseen rangaista Helsinkiä? Ja nyt haluaisin vielä kuulla senkin, miksi tämä hallitus niin kovasti Helsinkiä vihaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Seuraavaksi vastauspuheenvuoro, edustaja Sarkomaa.

14.12 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edellisen hallituksen tekemä hyvinvointialueiden rahoitusmalli oli monin tavoin keskeneräinen, ja on mainiota, että nykyinen hallitus sitä yrittää korjata, [Välihuutoja vasemmalta] mutta tässä lakiesityksessä on paha valuvika. Me hallitusohjelmassa sovimme, että kannusteita pitää tulla lisää, eli enemmän eikä vähemmän. Tämä tähän esitykseen sisältyvä kertaluontoinen kahden vuoden leikkaus Helsingille on perusteltu sillä, että Helsinki ainoana alueena pystyi tasapainottamaan taloutta eli saavuttamaan ne talouden tavoitteet, jotka hallitus oli erityisesti asettanut, [Aino-Kaisa Pekonen: Ohhoh!] ja pidän tätä isona valuvikana. Mielestäni tämä on asia, joka eduskunnan pitää uudelleen arvioida. [Veronika Honkasalon välihuuto]

Kysyn ministeriltä: ettekö te ole huolissanne siitä, että kun rangaistaan niitä alueita, jotka kykenevät tasapainottamaan taloutensa ja turvaamaan samalla palvelut, niin tämä ei sitten vaikuttaisi muihin hyvinvointialueisiin ja rapauttaisi sitä työtä, jota parhaillaan tehdään — eli uudistetaan palveluita ja samalla yritetään hillitä kustannuksia? Toivon, että tähän vastaatte. Pidän välttämättömänä, että eduskunta tämän valuvian arvioi, ja toivottavasti saamme sen myöskin korjattua.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vielä ennakoon pyydetty puheenvuoro tässä vähän poikkeuksellisesti ohi vastauspuheenvuorolistan, edustaja Koskela, Minja. — Jos vielä joku ei ole pyytänyt sitä normaalia vastauspuheenvuoroa, niin sen saa siis painamalla V-painiketta.

14.13 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sarkomaan väite rahoituslain uudistamisesta ja korjaamisesta ei kyllä kestä merivettä. Hallitus ei ole tähän mennessä onnistunut uudistamaan soterahoituslakia tasapainoiseen eikä kokonaisvaltaiseen suuntaan. Hallitus on lyönyt kerta toisensa jälkeen pöytään leikkauksia, joilla alueiden on ollut mahdotonta ennakoida, ja lopputulos on ollut tilkkutäkki, jolla ei ole mitään tekemistä palveluiden laadun eikä kokonaisuuden kehittämisen kanssa.

Mutta tähän nyt käsiteltävään kokonaisuuteen sisältyy lisäksi 35 miljoonan euron erillisleikkaus Helsingin kaupungille. Tämä leikkaus on aivan päätön, ja se on erittäin huonosti perusteltu. Helsinki on tehnyt sotessa ylijäämää hallituksen toiveiden mukaisesti, ja nyt hallitus päättää leikata Helsingiltä, koska se on toiminut kuten hallitus alueita edellyttää tekevän.

Minun on hyvin vaikea ymmärtää, miten alijäämäisiä alueita voitaisiin kannustaa tekemään ylijäämäisiä tuloksia, kun lopputulos on tämä, että jos teet ylijäämää, sinulta leikataan. Tässä ei ole alueilla mitään hyvää vaihtoehtoa: jos teet alijäämää, leikataan, jos teet ylijäämää, leikataan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinäluoma.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

14.15 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on todella härski ryöstöretki helsinkiläisen veronmaksajan kukkarolle — siis Helsinki, joka on hoitanut sotetalouttaan vastuullisesti ja juuri niin kuten tämä soterahoitusmalli on edellyttänyt. Nyt sitten hallitus toimii epäjohtonmukaisesti ja vie tämän 35 miljoonan euron potin Helsingiltä kokonaan pois. En ymmärrä tätä logiikkaa, joka tässä hallituksella on. Tämähän välittää täysin väärän viestin myöskin kaikille muille alueille: vaikka tekisitkin niin kuin rahoitusmalli edellyttää ja hallitus toivoo, niin siitä huolimatta sinulta voidaan ja alueilta voidaan viedä rahat pois. Toivoisin kyllä, että ministeri perustele meille, miten te näette tämän epäjohtonmukaisuuden, ja miten te perustellette helsinkiläisille, kun kokoomuslaiset kansanedustajatkin täällä ovat vastustaneet tätä niin vaalien alla kuin näköjään nyt vaalien jälkeenkin? [Puhemies koputtaa] Oletteko te todella valmiit romuttamaan tämän rahoitusmallin johtonmukaisuuden? [Juha Mäenpään välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalmari.

14.16 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näinhän me uumoilimme ennen kunta- ja hyvinvointialuevaaleja, että vaikeita päätöksiä tuodaan sitten vaalien jälkeen tänne istuntoon ja niistä tarkemmin kerrotaan. Minusta se ei ole reilua toimintaa. Ja vaikka en ole Helsingistä, niin kyllähän tuo esimerkki, minkä tämä Helsingin toiminta aiheuttaa, on huono esimerkki muille alueille, jotka haluavat pistää talouttaan kuntoon, eli jos talous menee kuntoon, niin onko siellä sitten lisäleikkaukset edessä muillakin alueilla.

Väite siitä, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannusteita rahoituksessa lisätään, on mielestäni erittäin ylimitoitettu. Mielestäni tämä rahoituslain toimivuuden [Puhemies koputtaa] — no niin — [Puhemies: Aika!] arviointi ei tässä toteudu oikealla lailla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vastauspuheenvuorot ovat minuutin mittaisia. — Edustaja Hopsu.

14.17 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! HYTE-kertoimen nosto on kyllä tarpeellinen toimenpide vahvistamaan ennaltaehkäisyyn panostamista, mutta toisaalta hallituksen tekemät aivan todella mittavat leikkaukset järjestötoimintaan johtavat aivan päinvastaiseen suuntaan, ja kannan niistä suurta huolta.

Samoin tämä keskustelussa jo esiin noussut leikkaus Helsingiltä, joka on onnistunut pitämään taloutensa kunnossa, on täysin kummallinen viesti muille alueille. Oikeastaan haluan kysyä, koskeeko tämä sama jatkossa muita mahdollisesti ylijäämää tekeviä alueita, että sieltä sitten leikataan.

Rahoitusmalli kokonaisuutena kaipaakin kyllä uudistamista. Siellä on tarvekertoimien suuri vaihtelu ja puuttuva tietopohja, jotka jo mainittiin. Olen itse sitä mieltä, että tarvekertoimien painoarvoa pitäisi harkita uudestaan, se on tällä hetkellä esimerkiksi ikäihmisten palveluissa liian suuri.

Eli muutostarpeita on paljon, mutta nyt hämmästelen näitä järjestöleikkauksia ja Helsingille kohdistuvaa leikkausta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

14.19 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä on tosiaan käsittelyssä täällä jälleen yksi soterahoitusta leikkaava esitys, joka kohdistuu nyt tällä kertaa Helsinkiin. Tämä 35 miljoonan euron leikkaus soterahoituksesta vastaa esimerkiksi noin 300 000:ta terveyskeskuslääkärikäyntiä tai 230:tä paikkaa lastensuojelun si-jaishuollossa. Ei mikään pieni leikkaus.

Tällä hallituksella on ollut rahaa jakaa avokätisesti yksityiseen terveydenhuoltoon satoja miljoonia euroja, mutta julkisesta terveydenhuollosta te ette piittaa tuon taivaallista. Tämä hallitus on jääräpäisesti kieltäytynyt antamasta lisäaikaa hyvinvointialueille laittaa taloutta kuntoon huolehtien suomalaisten terveydestä, ja nyt kun Helsingissä hyvinvointialue on kyennyt rimaa hipoen siihen, mitä hallitus on vaatinut, niin hallitus rankaisee siitäkin. Moni varmaan nyt ajattelee, että kyllä rikkaalta Helsingiltä voi leikata, mutta minä haluan muistuttaa, että tässä ei ole kysymys nyten Helsingin leikkauksista [Puhemies koputtaa] vaan 700 000 suomalaisen sotepalveluista. [Eveliina Heinäluoma: Emme me ole rikkaita!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wickström.

14.20 Henrik Wickström r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Jos katsotaan tätä hallituksen esitystä, niin tässä on ollut hyvänä lähtökohtana se, että sitä HYTE-kerrointa halutaan lähteä kasvattamaan, koska ideana on nimenomaan se, että me saadaan myöskin hyvinvointialueilla toimintaa siirrettyä vahvemmin juuri hyvinvointia vahvistavaan ja ennalta ehkäisevään työhön.

Sitten on tietenkin itse pakko todeta ja nostaa esiin se — kun tulen Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelta, jossa on ollut tosi vahva tahti myöskin sopeuttaa ja huolehtia taloudesta, ja kun on puhuttu myöskin Helsingistä — että olisi toivottavaa, että se viesti alueille olisi se, että kun hallitusohjelmasta löytyy myöskin tarkka linja siitä, että halutaan pitää kiinni näistä tiukoista talousehdoista, niin sen pitäisi myöskin olla linjan kaikkialtaan. Sen takia nyt seuraavan rahoituslakimuutospaketin yhteydessä, minkä hallitus tuo esiin, viestin pitäisi olla se, että kannattaa huolehtia taloudesta, eikä saa mennä sellaiseen tilanteeseen, että niiltä alueilta, jotka hyvin pärjäävät, lähdetään vielä lisäleikkauksia tekemään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

14.21 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! HYTE-kertoimen noston painoarvo on erittäin kannatettava. Meidän tulee tehdä sellaisia ennalta ehkäiseviä toimia, joilla pystytään sotemenoja hillitsemään, eli tämä on erittäin hyvä asia. Tärkeätä on nyt myös jatkossa, että ne mittarit, mihin tämä perustuu ja millä perusteella tämä HYTE-kerroin määräytyy, ovat oikeat ja kaikilla on ennakoitava tieto siitä, miten ne määräytyvät. Tässä on kehitettävää varmasti jatkossa. Se, että tässä nyt otetaan ne tiedot kahden vuoden osalta, on hyvä asia.

Itsekin kritisoin tätä siirtymätasausleikkausta Helsingin osalta, koska se heikentää ennustettavuutta ja antaa väärän insentiivin ja viestin alueille, että kannattaa tehdä sopeutuksia ja yrittää saavuttaa parempaa talouden tilaa, jolloin myös voi tehdä alueella sitten enemmän. Toivoisin, että tähän vielä täällä eduskunnassa kiinnitetään huomiota erityisesti. [Eveliina Heinäluoma: Sen voi perua!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

14.22 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ehdin jo perua tuon vastauspuheenvuoron, mutta tuossa kun edustaja Harjanne ja muut helsinkiläiset tätä asiaa kovasti nostivat esiin helsinkiläisen näkökulmasta, että 35 miljoonaa leikataan sieltä, niin en voinut välttyä.

Tämä nyt ei suoraan tähän asiaan liity, mutta sehän on totta, että tuolta läpi Suomen nuoria ihmisiä muuttaa tänne Helsingin alueelle, ja sitä kautta täällä se tilanne on varmaan parempi. Täällä on terveystilanne parempi, on nuorempia ihmisiä, on vähemmän vanhempia ihmisiä. Kun te helsinkiläisinä kritisoitte tätä kovasti, niin pitäisikö tänne Suomeen ehkä tehdä semmoinen kasvattajaseuramaksu, että Helsinki alkaisi maksamaan niille kunnille, jotka kouluttavat niitä nuoria siellä ja lähettävät tänne, [Veronika Honkasalo: Helsinki nyt jo maksaa!] yhä suuremmalla osuudella, [Puhemies koputtaa] kun te nyt näin tätä asiaa kritisoitte?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

14.23 **Saku Nikkanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän soterahoituksen suurin ongelma ei ole se, että Helsingin hyvästä taloudenpidosta rangaistaan, vaan se, että tässä esityksessä ei edelleenkään tartuta siihen suurimpaan ongelmaan eli hyvinvointialueiden alijäämiin ja niiden kattamisvelvollisuuteen ja sen kattamisvelvollisuuden pidentämiseen. En ymmärrä, miksi hallitus ei tätä viestiä ole sieltä kentältä kuullut.

Hyvä asia tässä esityksessä on tämä HYTE-kerroin, niin kuin tässä on jo tullut todettua. Kannustankin kovasti, että siihen entisestään enemmän pitäisi lisätä panostusta ja painotusta keskittää. Mutta sitäkään ei voi tehdä samaan aikaan leikkaamalla peruspalveluista ja siitä hoitopääsystä, mistä te olette jo leikanneet aivan liikaa. Esimerkiksi meidän alueella perusterveydenhuollosta terveysasemia on lakkautettu, yöpäivystykseen ja vaativaan leikkaussalitoimintaan pääsyä on Salossa heikennetty. Ei samaan aikaan voi tehdä ennaltaehkäisyä ja leikata peruspalveluista. [Puhemies koputtaa] Ennaltaehkäisyn hedelmät ovat vasta tulevaisuudessa poimittavissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

14.25 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Käyty keskustelu sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksesta on minua vähän hämmentänyt sen takia, koska minusta meidän suomalaisten pitää kaikkien suomalaisten puolesta taistella ja pitää huoli siitä, että maa on asuttuna. Tulen tuolta syrjäalueelta Ilomantsista, kotikunnastani. Meiltähän leikattiin tämän tarvevakioidun laskelman mukaisesta rahasummasta yli 50 miljoonaa Pohjois-Karjalasta pois, ja sitten ihmetellään meillä päin, miksi asiat ovat näin. Jos olisimme saaneet sen tarvevakioidun laskelman mukaisen rahoituksen, niin kaikki terkkarit toimisivat normaalisti, ei mitään ongelmaa, mutta kun yli 50 miljoonaa tällaiselta alueelta vuodessa leikataan, niin aivan varmasti näkyy: terveyskeskuksia lakkautetaan, palveluja poistetaan.

Kannattaa meidän kaikkien muistaa tässä, asuttakoon sitten vaikka Kauniaisissa taikka Utsjoella: me olemme samoja suomalaisia, meidän on kannettava väestövastuu tässä maassa jokaisesta ihmisestä, myös vahvimasta heikoimpaan ja toisinpäin. Sen pienen ihmi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

sen, joka kaipaa vaikka jalkaleikkaukseen, kun jalka on rikki, pitää päästä leikkaukseen, olkoon hän sitten se Kauniaisissa asuva tai Rovaniemellä tai Ilomantsissa, missä vaan. Me olemme vastuussa näistä ihmisistä, se on kunnia-asia meille. Älkäämme hajottako Suomea [Puhemies koputtaa] tällaisella pikkupolitiikoinnilla, jolla ei ole mitään muuta arvoa kuin turhaan mennyt aika.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

14.26 Juha Hänninen kok (vastauspuheenvuoro): Arvokas puhemies! Näillä rahoitusmallin muutoksilla ei tavoitella tässä hetkessä tapahtuvia säästöjä, vaan niillä on suoria vaikutuksia siihen, miten hyvinvointialueet pystyvät vastaamaan asukkaidensa tarpeisiin. Rahoituksen täytyy ohjata tekemään oikeita asioita. On tärkeämpää keskittyä ennaltaehkäisemään, hoitamaan ajoissa ja estämään ongelmien syventymistä.

Kuten kaikissa muutoksissa, on huomioitu valtiontalouden tasapaino sekä alueellinen oikeudenmukaisuus. Lakisääteisten palvelujen järjestämisen edellytykset eivät vaarannu millään alueella. Aluekohtaiset vaikutukset jäävät vuoden 2026 osalta pieniksi, ja kaikkien alueiden rahoitus kasvaa absoluuttisesti. Tavoitteemme on kestävä, kannustava ja vakaa järjestelmä. Hyvä niin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Riipi.

14.27 Mika Riipi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä ymmärrän hyvin Helsingin huolen, mutta ehkä tässä olisi hyvä ajatella myöskin koko maata ja meidän sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusjärjestelmää. Me ollaan pitkälti tunnustettu ja tunnustettu, että meillä on tässä järjestelmässä, sen rahoituksessa valuvikoja, ja silloin kun on valuvikoja, niin pitäisi keskittyä minun mielestäni sen muotin korjaamiseen. Nyt se iso haastehan on tässä, että tässä ei muottiin kosketa, että tehdään pientä hienosäätöä ja muun muassa se siirtymätasausjärjestelmä jää sinne jonnekin ensi vuoteen. Se tarkoittaa sitä, että käytännössä nämä isot ongelmat jäävät seuraavan hallituksen ratkottaviksi. Toivoisin, että oltaisiin otettu kunnianhimoisempi ratkaisu ja katsottu niitä oikeita valuvikoja koko maan osalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kumpula-Natri.

14.28 Miapetra Kumpula-Natri sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En kuulut vielä kukaan ministeriltä järkiperusteluja siihen, että hyvinvointialueiden rahoitusten tasapainotusta olisi voinut kattaa useamman vuoden aikana. Tästä teille antoi viimeksi tammi-kuussa suosituksen talouspolitiikan arviointineuvosto, ja tätä johdetta ette halunneet ottaa.

Sen sijaan tähän rinnalle tuli vielä käsittämätön taloutensa hyvin hoitaneen Helsingin riisto. 35 miljoonan leikkaus oli esityksessä, jonka jälkeen piti olla kuulemiskierros, ja mitään ei tapahtunut. Tämä itsepäisyys, härkäpäisyys suoraan sanottuna, alkaa käydä meidän hyvinvointipalvelujen laadukkaan tuottamisen ja laadukkaaseen uuteen järjestelmään siirtymisen kustannukseksi. Leikkaus väärään aikaan käy kalliimmaksi myöhemmin. 260 lastensuojelun hoidon tai kymmenientuhansien terveyskeskuskäyntien leikkaaminen Helsingiltä ei ole pieni leikkaus, ja sen takia 35 miljoonaa tuntuu kyllä väärillä taskuilla käyneel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

tä leikkaukselta. Helsingissä väestö kasvaa vuosittain, joten on aivan kohtuullista, että rahaakin tulee pikkuisen lisää [Puhemies koputtaa] myös valtion kautta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koulumies. [Eveliina Heinäluoma: Vastauspuheenvuoro Helsingin uudelta kaupunginvaltuutetulta!]

14.29 Terhi Koulumies kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aiemmin, kun sosiaali- ja terveyspalvelut olivat vielä kuntien vastuulla, mikä oli minun mielestäni hyvä, valta järjestää palvelut ja vastuu järjestää niihin rahoitus olivat kaikki samoissa käsissä, eli valta ja vastuu olivat samalla taholla, ja se tuottaa tervettä toimintaa. No, tämä Marinin hallituksen sote irrotti vallan ja vastuun toisistaan, ja nyt rahoitus kiertää valtion kassan kautta, ja sitten se jaetaan edelleen sieltä tämmöisillä hämärillä ja aika aluepoliittisilla tarverahoitusarvioilla. Nyt me nähdään tämän lopputulos, ja minä pidän isona ongelmana sitä, että sellaiselta alueelta, niin kuin nyt Helsingiltä, otetaan rahoitusta pois, kun se on hoitanut taloutensa vastuullisesti. Tämä kannustinongelma tulee näkymään varmaan tulevaisuudessa myös muilla hyvinvointialueilla. Kuka enää haluaa järjestää vastuullisesti näitä palveluita ja järjestää taloutta vastuullisesti, jos siitä tällä lailla rangaistaan? [Eveliina Heinäluoma: Juuri näin!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

14.30 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on niin laaja, kaikki puolueet kattava rintama tämän Helsinki-epäkohdan korjaamiseksi, että uskon, että se tulee hoidetuksi, enkä sen takia nyt puutu tässä yhteydessä siihen.

Tässä on minusta nyt tehty pari ihan hyvää ehdotusta: tämä HYTE-kertoimen nosto puoleentoista prosenttiin, vaikka ne kriteerit on aina vaikea määritellä, ja toinen on se, että otetaan tarvevakioinneissa kaksi vuotta huomioon. Sama ongelmahan oli sairaanhoitopiireillä aikanaan, kun katsottiin vain edellisen vuoden rahoitusta, kun olisi voitu katsoa kahta tai kolmea.

Mutta niin kuin täällä on muutamassa puheenvuorossa nostettu esille, se iso kysymys on ratkaisematta. Eli ensimmäisenä vuotena, kun sote alkoi, inflaatio oli suuri ja kunnat olivat alimitoitaneet vuoden 22 budjetit, joiden piti siirtyä vuodelle 23. Siitä tuli viiden prosenttiyksikön suuruinen gäppi, kuoppa, joka oli 1,4 miljardia. Sama toistui 1,2 miljardin suuruuisena seuraavana vuonna. Ja vaikka näistä saadaan kompensatio nyt tälle vuodelle ja ensi vuodelle, niin se koko neljä vuotta jää niin merkittävästi vajaaksi, että sen takia alueilla on tehty aivan vääränlaisia leikkauksia ja toimenpiteitä, [Puhemies koputtaa] ja tämä jäi nyt kokonaan tässä vaiheessa ratkaisematta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

14.31 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän hallituksen esityksen tavoitteena on kannustaa koko Suomen hyvinvointialueita asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen, parantaa rahoituksen kohdentumista ja ennakoitavuutta sekä toteuttaa julkisen talouden suunnitelmassa linjatut siirtymätasausten kerta-luontoiset säästöt vuosina 2026 ja 2027.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

HYTE-rahoitusosuuden nosto toimii yhtenä keinona hillitä pitkäaikaisia sotekustannuksia. Rahoitusmallin tarkastus, kuten palvelutarvekertoimien laskenta kahden vuoden keskiarvoilla, parantaa rahoituksen ennakoitavuutta ja oikeudenmukaista kohdentumista. HYTE-kertoimen korotus kannustaa hyvinvointialueita tiivistämään erityisesti yhteistyötä kuntien kanssa. Hyvinvointialueiden ja kuntien HYTE-rahoituksen yhteensovittaminen on siis keskeistä, jotta toimet eivät päällekkäisty tai jää vajaiksi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kvarnström.

14.32 Johan Kvarnström sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Tämän esityksen muutosten tarkoituksena on kannustaa hyvinvointialueita edistämään asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, ja sehän on hieno tavoite. Tässä esityksessä on sekä kannatettavia että ongelmallisia esityksiä, mutta tavoite olisi paremmin saavutettavissa ilman hallituksen leikkauksia sotepalveluihin.

Tässä esityksessä on mukana leikkauksia, ja ne kohdistuvat paitsi Helsinkiin myös koko rahoitusjärjestelmän uskottavuuteen. Hallitus sanoo jokaisesta soteleikkauksesta, että suhteessa kokonaisuuteen leikkaus on pieni, mutta kokonaisuudessaan hallituksen linja kaikkine leikkauksineen on kuitenkin kova isku julkisille sosiaali- ja terveyspalveluille.

Juuri asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen olisi helpompaa, jos hallitus priorisoisi sotesektoria. Nyt alueiden taloudellinen tilanne on niin vaikea, että ennaltaehkäisevä työ ja varhainen hoito eivät toteudu riittävästi kaikkialla, ja tähän hallitus ei hakenut ratkaisuja puoliväliriihessä, ei ollut rahaa tähän. Suurituloisille oli kuitenkin varaa antaa suuria veronkevennyksiä, ja se on arvovalinta ja epäoikeudenmukainen sellainen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

14.34 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kuusi vuotta ollut helsinkiläinen kansanedustaja, ja aika harvoin helsinkiläiset edustajat täällä puhuvat Helsingin puolesta, ja mielestäni tässäkin keskustelussa olisi hyvä huomata se, että nyt puhutaan Helsingin lisäleikkauksesta, joka koskee myös ihan koko maata. Tämä antaa todella huonon signaalin.

Ministeri sanoi, että tällä 35 miljoonan lisäleikkauksella ei ole kielteisiä vaikutuksia Helsingin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Siis miten voi sanoa tällaista? 35 miljoonaa euroa. Edustaja Pekonen täällä sanoi, että se on noin 300 000 terveyskeskuslääkärikäyntiä tai 230 paikkaa lastensuojelun sijaishuollossa. Nämä ovat aivan todella suuria summia, ja sen lisäksi on hyvä muistaa myös se, että Helsinki päärahoittaa HUSia, eli nämä iskevät myös suoraan HUSin toimintaan. Mutta ei hätää — ei ole kielteisiä vaikutuksia ilmeisesti nyt sitten tällä lisäleikkauksella.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eskelinen.

14.35 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueet ovat taloudellisissa vaikeuksissa, ja meilläkin ovat yt:t ja palveluverkkouudistukset käynnissä. Sinänsähän tämä on aika kosmeettinen muutos, ja kannatan sitä hyvinvointikertoimen nostamista, mutta en ole ollenkaan varma noitten kriteereitten toimivuudesta ja siitä, ovatko ne kannustavia sitten tekemään oikeasti. Kyllä tällä HYTE-työllä olisi aidosti saa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

vutettavissa säästöjä terveydenhuollon puolella, ja kun tähän vielä kumppanina liittyvät kunnat yhtä olennaisesti.

No, sitten tähän isoon kuvaan: Ministeri sanoi, että rahoituslain seuraava vaihe on tulos- sa, ja toivottavasti on tulossa tähän malliin, mikä kohtelee epäoikeudenmukaisesti erityi- sesti Lappia ja Pohjois-Karjalaa. Meille jää vuonna 29 siitä 81 miljoonan siirtymätasauk- sen vähennyksestä pysyvästi yli 50 miljoonaa Lapille ja Pohjois-Karjalalle hoidettavaksi. Ja kun tiedetään niitten alueitten tilanne, niin kyllä nyt toivoisin, että siinä seuraavassa ra- hoituslain vaiheessa [Puhemies koputtaa] nyt ihan aidosti otettaisiin tämä asia esille. [Pu- hemies: Aika!] Helsinki on pieni murhe tässä kokonaisuudessa, mutta ymmärrän täysin tä- män Helsingin puheenvuoron. [Eveliina Heinäluoma: Ihan hyvä huomio loppuun!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkomaa.

14.36 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Palaan vielä tämän periaatteen rikkomiseen, että kannustettaisiin tasapainottamaan taloutta. Se riko- taan tällä kahden vuoden kertaluontoisella säästöllä, joka eduskunnalle esitetään Helsingil- le laitettavaksi. Kun näin tämän ensi kertaa, ajattelin, että tässä on kyllä tullut tapaturma ministerille. Odotin kyllä lausuntokierroksen jälkeen, että tämä korjattaisiin. Eli tämä lä- hettää aivan väärän viestin hyvinvointialueille, joita pitäisi nyt kannustaa tasapainotta- maan taloutta ja samalla turvaamaan palveluita. [Aino-Kaisa Pekonen: Juuri näin! — Ve- ronika Honkasalo: Mitä aiotte tehdä?] Mielestäni on tärkeää, että tämä saataisiin nyt tästä korjattua.

En yhtään ole puhunut tässä vielä, mitä vaikutuksia tällä on Helsinkiin. Totta kaihan sil- lä on vaikutuksia, ja erityisen huolissani olen siitä, että HUS on tehnyt valtavat sopeutta- mistoimet, aivan merkittävät, [Aino-Kaisa Pekonen: Kyllä!] ja saanut taloutensa tasapai- noon, ja nyt tämä leikkaus vaikeuttaa HUS-kuntayhtymän rahoittamismahdollisuuksia Helsingin osalta. Tästä kannan myöskin huolta. Todellakin pidän tärkeänä, että tämä rahoi- tusmalli ei ole sellainen, [Puhemies koputtaa] että sääntöjä muutetaan kesken pelin. [Pu- hemies koputtaa] Se ei ole reilua.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

14.37 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sinänsä HYTE- kertoimen kasvattaminen on positiivinen asia täällä rahoitusjärjestelmän sisällä. Tosiasia on kuitenkin se, että tämä siirtää vain toisista rahoituskohteista eli tästä sosiaali- ja tervey- denhuollon palvelutarpeesta pudottaa sitä 0,25 prosenttia ja asukasmääräkerrointa 0,25 prosenttia, eli rahaa jaetaan täällä rakenteen sisällä. Sinänsä tämä on ihan oikea suunta, tämä tuo siihen sitä kannustavuutta, mutta miten nämä mittarit, jotka täällä ovat — näitä on yksitoista mittaria, joilla tätä HYTE-kerrointa arvioidaan — kuinka hyvin ne ohjaavat sitä rahoituksen käyttämistä sitten jatkossa? Se on minusta aika iso kysymys.

Sitten tämä suuruusluokka. Täytyy muistaa, että kun tässä puhutaan noin puolesta pro- sentista, niin se on ehkä noin 130—140 miljoonaa euroa, mitä siirretään täällä rahoituksen sisällä. Siitä kokoluokasta tässä [Puhemies koputtaa] nyt puhutaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Täällä on vielä kaksi pyydettyä vastauspuheenvuoroa, ja sen jälkeen ministerin vastauspuheenvuoro. Tässä tuli niin paljon viestiä. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina. [Aki Lindén: Aika yksisuuntaista!]

14.39 Anna-Kristiina Mikkonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen tavoitteena oli tosiaan kannustaa hyvinvointialueita edistämään asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä sekä päivittää rahoituksen määräytymisperusteita. Kuten täällä edellä puhuneet kollegat ovat hyvin todenneet, ei taloutta hyvin hoitaneen Helsingin rahojen vienti esimerkkinä kannusta meitä muita alueita juurikaan huolehtimaan aluetaloudesta. Kollega Kvarnström totesi oikein hyvin, että tämä esitys on leikkaus soterahoitusjärjestelmän uskottavuudelle.

Hyvinvointialueiden rahoitusta pitäisi arvioida kokonaisuutena, jotta pystyttäisiin paremmin arvioimaan vaikutukset. Soterahoituksen laskentaperusteiden tulisi aina olla läpinäkyvät ja ennustettavammat. Yhden tekijän HYTE-kertoimen muuttamisen sijaan tulisi arvioida hyvinvointialueiden rahoitusta kokonaisuudessaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen.

14.40 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kun tätä keskustelua on kuunnellut, niin kyllähän suurin uutinen on se, että mikäli ne hallituspuolueiden edustajat Helsingistä ja Uudeltamaalta, ketkä täällä ovat puheenvuoroja käyttäneet, pitävät sanansa, niin tämä Helsingin leikkaushan kaatuu. Jos kaikki todella pitävät sanansa, mitä tässä salissa on nyt sanottu, niin tämä lisäleikkaus Helsingillehän kaatuu. Olisikin nyt hyvä tietää vastuuministeriltä, minkälaisia korvaavia toimenpiteitä hallitus on suunnitellut sille, että tätä 35 miljoonan euron säästöä ei tulla saavuttamaan, koska luotan kyllä hallituspuolueiden kollegoihin, että pidätte varmasti sanastanne kiinni ja tulette kaatamaan tämän esityksen opposition tuella.

Tämä on siksikin tärkeätä, että ei voi olla niin, että me lähetämme viestin juuri heille, jotka hoitavat asiansa vastuullisesti, että ensimmäisenä, kun tulee tiukka paikka, valtion käsi on teidän taskuissanne. Minä en tule Helsingistä, tulen läntiseltä Uudeltamaalta, enkä toivo, että kun me hoidamme hommamme vastuullisesti, niin seuraavaksi hallituksen käsi on meidän taskussamme, [Aino-Kaisa Pekonen: Nimenomaan! — Puhemies koputtaa] Mutta olen kiitollinen siitä, että hallituspuolueiden edustajat täällä näemmä kaatavat [Puhemies: Aika!] tämän esityksen. [Eveliina Heinäluoma: Hieno uutinen!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Ikonen, viisi minuuttia.

14.41 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen: Arvoisa puhemies! Täällä on paljon puhuttu rahoituksen kannustavuudesta, ja haluan sanoa, että hallituksessa meidän kaikkein tärkein tehtävämme tässä rahoitusmallin uudistamisessa on ollut tähän asti se, että me lisäämme rahoitusmallin kannustavuutta, ja kannusteita on tullut lisää. Me olemme tuoneet tänne eduskuntaan jo aikaisemmassa vaiheessa omavastuun, jolla kannustetaan hillitsemään kustannuksia. Nyt kaikkein tärkein asia tässä esityksessä on HYTE-kertoimen kasvattaminen. Kannustamme terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen tällä esityksellä.

Kannusteet säilyvät myöskin Helsingillä. Helsingin nykyisestä rahoituksesta ei leikata tässä. Helsinki saa vain vähän vähemmän lisää, mutta Helsinki saa jopa enemmän lisää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

kuin suhteessa muut alueet, eli tämä on hyvä muistaa myöskin tässä uudistuksessa. [Veronika Honkasalo: Ohhoh!]

Kyse ei myöskään ole tässä yksittäisessä kertaleikkauksessa rahoitusmallin pysyvästä muutoksesta, vaan erillisestä kertaluontoisesta säästöstä, joka on tullut tavallaan tämän rahoitusmallin päälle. [Eveliina Heinäluoman välihuuto] Toivon, että tämäntyppisiä erillisiä säästöjä ei tähän rahoitusmalliin jouduta jatkossa tekemään. Tämä keskustelu osoittaa sen, että sellaisen kohdentaminen alueiden välillä on erittäin vaikeaa, kun meidän pitää katsoa koko maan tasoa. [Eveliina Heinäluoman välihuuto] Kyse on siis väliaikaisesta muutoksesta vuosille 26 ja 27, joka ei ole 35 miljoonaa vuositasolla, vaan se on 15 miljoonaa vuonna 26 ja 20 miljoonaa vuonna 27. Tässä ei esitetä muitten alueitten siirtymätasauksia muutettavaksi.

Täällä kysyttiin sitä, oliko lausunnoilla — kyllä, lausunnoilla oli myöskin vaihtoehto siitä, että näitä leikkauksia olisi tehty myöskin muilta siirtymätasauslisää saavilta alueilta. Sitä arvioitiin, ja siihen oli alueitten mahdollista lausua, ja tässä johtopäätöksessä otettiin huomioon myöskin alueitten lausuntopalaute. Mutta ottaen huomioon muitten siirtymätasauslisää saavien alueitten tilanteet ja alijäämien kattamisvelvollisuus 26, niiltä ei ole rahoituksen riittävyyden näkökulmasta perusteltua leikata lisää tätä rahoitusta. [Eveliina Heinäluoma: Ja millä perusteella Helsingiltä sitten?]

Helsinki on tehnyt uudistuksen alkuvuosina, molempina vuosina, ylijäämää noin 30 miljoonaa euroa, [Veronika Honkasalon välihuuto] eli rahoitus on ylittänyt palveluitten kustannukset. On hyvä tosiaan palauttaa mieleen se, että Helsingin rahoitus on ollut turvattua suhteessa muihin alueisiin. Tässä Helsingin mallihan erottuu muista alueista siinä, että tämä järjestämisvastuu on säilynyt kaupungilla, eikä silloin ole syntynyt muita alueita vastaavia muutoskustannuksia esimerkiksi tässä yhteydessä. [Eveliina Heinäluoma: Sekö on se peruste leikata?]

Siirtymätasaus on myöskin muita alueita suurempi, koska Helsingillä ei ollut vastaavaa kannustinta minimoida kustannuksia kuin ehkä muilla alueilla on ollut. [Veronika Honkasalo: Miten niin? — Eveliina Heinäluoman välihuuto] Myöskin muitten alueitten tekemän alijäämän vuoksi laskennallinen rahoitus Helsingille kasvaa tämän jälkikäteistarkistuksen vuoksi mittavasti, vaikka Helsingillä itsellään ei ole katettavaa alijäämää. Näillä muilta siirtymätasauslisää saavilla alueilla on vuoden 26 loppuun katettavaa alijäämää yli 500 euroa asukasta kohti, tai Pohjanmaalla vähän vähemmän, mutta kuitenkin yleisesti tätä mittaluokkaa. Eli Helsinki on ainoa ylijäämää tehnyt alue ja saa siitä huolimatta mittavan osuuden jälkikäteistarkistuksesta.

Eli jos me otetaan huomioon se, että Helsingin tilinpäätös on ollut noin 30 miljoonaa euroa ylijäämäinen sekä 23 että 24, eli yhteensä ylijäämää on tehty 60 miljoonaa, ja muilla alueilla on ollut alijäämää, niin Helsingille tästä johtuen, kun katsotaan tätä jälkikäteistarkistusta, kohdistuu jälkikäteistarkistuksessa tänä vuonna noin 150 miljoonaa euroa lisää rahoitusta ja vuonna 26 arviolta noin 140 miljoonaa lisää rahoitusta, [Sari Sarkomaan välihuuto] ja ehdotettu leikkaus on tähän verrattuna mittakaavaltaan varsin maltillinen. Ja jos me suhteutetaan tämä vielä Helsingin saamaan kokonaisrahoitukseen, joka on 3,1 miljardia eli 3 100 miljoonaa euroa, niin tämä säästö on noin 0,5 prosenttia vuonna 26. [Veronika Honkasalo: Ne on lillukanvarsia! — Eveliina Heinäluoman välihuuto]

Lisäksi ehkä vielä tuon tähän sen, että se, mikä kuvaa tätä Helsingin parempaa tilannetta, on menojen kasvutahti. Rahoitusmalli ei kannusta Helsinkiä samanlaiseen kustannusten hillintään kuin muuta maata. Jos me katsotaan koko maan tasolla, sotemenojen kasvu,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

pois lukien Helsinki, on talousarvioitten mukaan tänä vuonna keskimäärin noin 2,5 prosenttia, ja tässä aluekohtaisia eroja toki on, mutta Helsingin talousarvion mukaan kasvu tänä vuonna on 8,9 prosenttia plus sitten tämä 40 miljoonan ylijäämä. Eli Helsingissä rahoitus ja kertynyt ylijäämä mahdollistaisivat sen, että sotemenot kasvaisivat lähes 9 prosenttia myöskin vuonna 26, [Veronika Honkasalo: Helsinki kasvaa!] ja tämä perustuu tähän julkisen talouden suunnitelman rahoituksen riittävyyden arviointiin.

Haluan sanoa tällä, että Helsingin rahoitus ei vaarannu tästä huolimatta, että tällainen niipistys tässä tehdään. Joka tapauksessa Helsingin rahoitus tulee kasvamaan. Tämä rahoitusmalli kannustaa myöskin Helsinkiä jatkossakin, [Eveliina Heinäluoma: Ei kannusta!] ja tätä rahoitusmallia on kehitetty kannustavaan suuntaan. Eli tämä kokonaiskuva on tosi tärkeä olla tässä mukana. [Veronika Honkasalo: Mikä kokonaiskuva?] Tämä on harmillinen tilanne Helsingille, mutta tämä on koko maan tasolla arvioituna se järkevin asia. Mutta luotan, että nyt kun tämä lakiesitys lähtee täällä arvioitavaksi, niin eduskunta arvioi sen omalta osaltaan ja tekee omat johtopäätöksensä sitten siitä.

Kun täällä vielä, lopuksi, on nostettu näitä muita tarpeita tämän rahoitusmallin uudistamiselle, niin tässä on vielä tarpeita, ja tämän rahoitusmallin kehittäminen jatkuu. Me ollaan tosiaan silloin aikaisemmin tuotu tämä omavastuu, ja nyt tuotiin tämä HYTE-kerroin, tuli tämä terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon painotusten lakisääteinen päivitys. Tässä on mukana se palvelutarvekerrointen huomioon ottaminen kahden vuoden tasolla ja sitten pelastustoimen riskikertoimen tarkennus. Nämä ovat niitä sisällöllisiä muutoksia, mitä tuotiin nyt. Sitten vielä kolmannessa vaiheessa me tullaan arvioimaan tarvemallia ja olosuhdetekijöitten päivitystarpeita ja siirtymätasausmallin [Puhemies koputtaa] toimivuutta kaikkiaan, eli rahoitusmallin uudistaminen jatkuu edelleen. — Kiitoksia. [Veronika Honkasalo: Millä tavalla tämä on koko maan etu?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.47

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.22.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Harjanne poissa. — Edustaja Sarkomaa.

19.22 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan käsittelyssä on hyvinvointialueiden rahoitusta koskevan lain muutos. Hyvä, että hallituspuolueet ovat hereillä, kun oppositio näyttää ainakin osin väsähtäneen, kun ei salissa ollut vihreiden puheenvuoroa.

Ihan aluksi totean, että hallituksen ja eduskunnan aivan keskeinen tehtävä on tukea hyvinvointialueiden onnistumista erittäin haastavassa tehtävässä. Meidän on kyettävä turvaamaan yhdenvertaiset ihmisten tärkeät palvelut ja samalla hillitsemään kustannusten kasvua. Tässä maan hallitus on tehnyt hyvää työtä. Hallitusohjelmassa taitaa olla useita kymmeniä sivuja hyvinvointialueiden tukemiseksi ja tässä tehtävässä onnistumiseksi, ja minis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

teri Ikonen on tehnyt ahkeraa työtä ja tuonut eduskuntaan hyviä lakiesityksiä, joita olemme vieneet sitten eteenpäin. Edellisen hallituksen luoma rahoitusmalli on monin tavoin keskeneräinen. Valtiovarainvaliokunnassa käsitelimme sitä yli hallitus—oppositio-rajojen ja nostimme esille sen ongelmat. Yksi keskeinen ongelma on se, että kannusteet ovat hyvin vähäiset, josko melkein olemattomat, hyvinvointialueille tehdä asioita paremmin.

Korjaustoimia siis tarvitaan, ja sanonkin, että kun tämä lakiesitys tuli kaikilta osilta tietooni, sanoin ja sanon tässäkin, että se oli kyllä pettymys. Eli tähän käsittelyssä olevaan lakiesitykseen sisältyvät Helsingin pelastustoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitukseen ylimääräiset leikkaukset, joita aikaisemmin ei soterahoitukseen tällä tavalla ole tehty. Eli tässä leikkattaisiin terveydenhuollon rahoitusta Helsingiltä ensi vuonna 15 miljoonaa ja seuraavana vuonna 20 miljoonaa euroa, eli ne ovat kertaluontoisia leikkauksia. Se, mikä tässä on erityisen ongelmallista mielestäni, on se, että tätä leikkausta perustellaan sillä, että Helsingin kaupunki teki ainoana sotealueena ylijäämää viime ja edellisvuonna. Tätä esitystä on kyllä mahdoton niellä purematta, jos silloinkaan. Hyvästä taloudenpidosta ranskaaminen on aivan täysin väärä viesti. Jos on niin, että talouden tasapainottamisesta seuraa leikkauksia, niin se on kyllä omiaan jarruttamaan välttämätöntä kustannusten hillintää, ja haittavaikutus tai ainakin riski siihen kasvaa, koska tämä vaikuttaa jokaiseen hyvinvointialueeseen. Sitä tässä pyydän myöskin ministeriä miettimään, ja pyysin aikaisemmin käydystä debattikeskustelussakin.

Kun kuulin tästä lakiesityksen kohdasta ensimmäistä kertaa, ajattelin, että onkohan tässä nyt tehty ministeriössä työtapaturma tai vahinko. Olen nyt sitä mieltä, että kun tämä lausuntokierroksen jälkeen edelleen tuli tällaisena, niin nyt olisi viisasta ja välttämätöntä eduskunnan vielä kerran tätä arvioida, eli kannusteita pitäisi lisätä eikä vähentää.

On myös todettava, että jos tämä periaate on hankala ja täysin lähestulkoon mahdoton hyväksyä, että hyvästä työstä rangaistaan, niin kyllähän näiden lakiesityksen siirtymätasauksen kertaluontoisten säästöjen taloudelliset vaikutuksetkin ovat Helsinkiin merkittävät, niin ettei niitä missään nimessä pidä vähätellä. Erityisesti kannan huolta myös siitä, että leikkaus vaikuttaisi myös Helsingin mahdollisuuksiin rahoittaa HUS-yhtymän toimintaa riittävästi. HUS on juuri tehnyt erittäin merkittävät sopeuttamistoimet, jotta saisi taloutensa tasapainoon, ja nyt myös epäsuorasti tässä HUSia rangaistaan. Eli on hyvin tärkeää ja vahva viestini on, että hyvinvointialueiden on voitava luottaa siihen, että hyvä taloudenpito kannattaa aina ja siitä ennemmin palkitaan kuin rangaistaan.

On kannatettavaa, että rahoituksen määräytymistekijöitä esitetään muutettavaksi siten, että aluekohtaisten palvelukertoimien laskennassa tiedot otetaan kahdelta viimeiseltä vuodelta huomioon ja siten nämä määräytyvät keskiarvoina. Tätä kannatan tässä esityksessä.

Sen sijaan haluan kiinnittää huomiota pelastustoimen riskikertoiimeen: Sen laskentaperusteet herättävät kysymyksiä. Tämä on ollut aiemminkin esillä, mutta on tärkeää eduskunnassa käydä vielä läpi, perustuvatko nämä aidosti alueen onnettomuusriskeihin. Tämä on tärkeää käydä läpi. Jos katsoo esimerkiksi Helsingin tilannetta, niin tilanne on hyvin haastava, ja ennen kuin nämä viedään asetuksesta lakiin, on tärkeää, että tätä tarkastellaan. Hyvä, että sisäasiainministeriössä on tähän liittyvää tutkimusta ja tämä asia katsotaan ja toivottavasti saadaan paremmin kohdilleen.

No, käsittelyssä olevassa esityksessä on myöskin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perusteella kohdennettava rahoituksen nostaminen, eli se nostetaan prosentista puoleentoista prosenttiin. Tämä tavoite, että kannustetaan hyvinvointialueita edistämään terveyttä ja hyvinvointia, on hyvä, mutta se, mikä eduskunnan on syytä käydä läpi ja myöskin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

valtiovarainvaliokunnan kunta- ja hyvinvointi- ja terveysjaostossa, on tämä HYTE-kertomien noston rahoitus, onko se tehty tarkoituksenmukaisella tavalla ja kannustaako se kaikkia alueita. Mielestäni tulisi myös pohtia, että kun katsotaan näitä HYTE-indikaattoreita, niin katsotaanko siinä absoluuttisia toteutumia vai suhteellisia muutoksia. Eli tämä malli, joka tähän on rakennettu, on todella tärkeää myöskin läpivalaista. En nyt sano, onko se hyvä vai huono, mutta arvioida se pitää, ja paljon se herättää myöskin kysymyksiä. Rahoitusmalli on kovin monimutkainen, ja on tärkeää, että se käydään läpi. Lähetekeskustelussa suoranaista kantaa ehkä en vielä ota tähän absoluuttiseen tai suhteelliseen tarkasteluun.

Puhemies! On aivan olennaista, että rahoitusmallin muutoksella ja muilla käytettävillä ohjauskeinoilla saadaan hyvinvointialueet ja tietenkin myös kunnat vahvistamaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Jos ministeri olisi paikalla — mutta tämä venyi tänne iltaan, ja ymmärrän, ettei ole — olisin kysynyt, millaisia lisätoimia on tässä vielä tulossa.

Ihan lopuksi totean hyvinvointialueiden rahoitusmallista, että se ei eduskunnankaan useasti toistaman kannan mukaan ota riittävästi huomioon yliopistollisten sairaaloiden kustannusrakennetta eikä valtakunnallisesti keskitettyjä vastuuta. Tähän viitataan hallitusohjelmassa, että näitä on luvassa tarkastella, ainakin hallitusohjelman mukaan. Näihin ovat myöskin valtiovarainvaliokunta ja sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnittäneet huomiota, viimeksi budjettimietinnössä ja siitä annetussa lausunnossa.

Nostan esille ihan viimeisenä sen, että HUS kantaa merkittävimmän vastuun koko Suomen vaativammasta hoidosta, kuten lasten sydänkirurgiasta ja elinsiirroista, [Puhemies koputtaa] ja tämän vuoksi on erittäin tärkeää, että yliopistollisten sairaaloiden rahoitusta katsotaan niin, että se on oikeudenmukainen suhteessa niiden vastuisiin. Alleviivaan sitä, että eduskunta on tähän vakavaa huomiota kiinnittänyt ja myöskin hallitusohjelmassa tämä on mainittu. Eli toimenpiteitäkin näiden osalta on varmasti luvassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela poissa, edustaja Strandman poissa. — Edustaja Kallio. [Aki Lindén: Edustaja Sarkomaalla oli hyvä puheenvuoro! — Juha Hänninen: Kuten aina! — Aki Lindén: Tällä kertaa ainakin!]

19.30 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nyt on tosiaan käsittelyssä hyvinvointialueiden rahoituslain uudistus, mutta jotta saadaan perspektiiviä siihen, mistä nyt puhutaan, on hieman syytä kerrata tähän mennessä tapahtunutta:

Tähän saakkahan hallitus on keskittynyt hyvinvointialueiden rahoituksen leikkaamiseen. Tämän seurauksena hyvinvointialueet ovat joutuneet heikentämään erityisesti lähipalveluja, mikä on näkynyt muun muassa perusterveydenhuollossa. Vaikka heikennysten juurisyynä ovat hallituksen toimet, syyllisiksi on haluttu leimata hyvinvointialueiden päättäjät. Tässä tosin kummastusta herättää myös se, että hallituspuolueiden edustajat ovat olleet eri mieltä täällä salissa ja hyvinvointialueilla. Rattaita löytyy samasta tallista siten useampia. Rahoitusleikkauksiin liittyy myös se, että hallitus on siirtänyt hyvinvointialueiden ohjausvallan suurelta osin valtiovarainministeriöön, ministeriöön, jossa ei ole minikäänlaista sotealan substanssiosaamista — malliesimerkki purramaisesta politiikasta, missä ihminen on siirretty sivurooliin. Hallitus on myös sivuuttanut talouspolitiikan arviointineuvoston näkemykset. Arviointineuvoston mielestä hyvinvointialueiden alijäämän kattamisaikaa tulisi pidentää, koska alijäämät johtuvat monien ulkoisten syiden aiheuttamasta alimitoitetusta rahoituksesta vuosille 23—24. Vaikka hallituspuolueissa kaikki ongelmat sysätään hyvinvointialueiden päättäjien syyksi, on hallitus itse rapauttanut toistuvasti hy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

vinvointialueiden itsehallintoa. Tästä räikein esimerkki on yöpäivystyksen järjestämisen kieltäminen laissa luetelluissa sairaaloissa. Velvoite yöpäivystyksiin ei poistunut, mutta hallitus puuttui toteuttamistapaan.

Nyt käsittelyssä olevaa lakiesitystä tarkemmin analysoimalla voi nähdä, ettei se puutu kaikista keskeisimpään kysymykseen: millä tavoin siirtymäkauden tasausjärjestelmästä päästään pysyvään, kestäväan ja oikein mitoitettuun rahoitukseen? Vai jättääkö hallitus senkin asian hoitamisen seuraavalle hallitukselle?

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden rahoituslaki on erittäin vaativa ja laaja kokonaisuus. Se tehtiin valtakunnan parhaimman asiantuntijatietämyksen perusteella. Samalla jokainen vähänkään arkijärjellä varustettu tiesi, että rahoitusmallin toimivuutta joudutaan tarkastelemaan hyvinvointialueiden toiminnan käynnistymisen jälkeen. Samalla tavoin myös siirtymätasausmallin toimivuutta ja vaikutuksia on arvioitava uudistuksen voimaantulon jälkeen, ja tämä tarve on todettu myös hallitusohjelmassa. Tämän vuoksi on hämentävää, ettei hallitus ole paneutunut rahoituksen siirtymäjärjestelmän toimivuuteen niin, että sitä arvioitaisiin kokonaisuutena. Tähän velvoittaa myös oikeuskanslerin tuore ratkaisu kahden hyvinvointialueen kanteeseen. Sen sijaan hallitus tekee sirpalemaisesti yksittäisiä linjauksia päivityksistä ja päivittämättä jättämisistä. Tästäkin näyttää tulleen enemmän politiikanteon väline kuin politiikantekemisen kohde.

Arvoisa puhemies! Oikeuskanslerin tehtävä on valvoa hallituksen toiminnan lainmukaisuutta. Oikeuskansleri antoi huhtikuussa ratkaisunsa Etelä-Karjalan ja Satakunnan hyvinvointialueiden tekemään kanteluun hyvinvointialueissa säädetystä määräajasta alijäämän kattamiseen. Hyvinvointialueiden kantelun mukaan alijäämän kattamisvelvoite on ristiriidassa hyvinvointialueiden lakisääteisten ja alueen asukkaiden tarpeiden näkökulmasta riittävien sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisvelvollisuuden kanssa. Oikeuskansleri esittää päätöksessään hallitukselle sekä sosiaali- ja terveysministeriölle ja valtiovarainministeriölle käsityksensä tarvittavista jatkotoimista, joissa mainitaan muun muassa seuraavat toimet: hyvinvointialueiden rahoituksen turvaaminen ja tietopohjan parantaminen, hyvinvointialueiden rahoituslain 11 §:n mukaisen lisärahoituksen tarpeen arviointi nykyisen lainsäädännön mukaisena, ja kolmantena, jos rahoituksen riittävytyteen liittyy systeemisiä ongelmia, voidaan harkita myös hyvinvointialueen alijäämän kattamista koskevan hyvinvointialuelain 115 §:n sisältöä ja määräaikoja, ja tässä harkinnassa on perusteltua ottaa huomioon perusoikeuksien toteutumisen turvaaminen yhtenä painavana näkökohtana. Voidaan perustellusti kysyä vastuuministeriltä: millä tavoin hallitus vastaa näihin oikeuskanslerin esityksiin? Tähän mennessä hallitus on keskittynyt lähinnä rahoitusleikkauksiin sekä yksittäisiin, hajanaisiin, pieniin uudistuksiin ilman kokonaisuuden tarkastelua ja ymmärrystä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

19.35 Juha Hänninen kok: Kunnioitettu rouva puhemies! Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kivijalka on vahva sosiaali- ja terveydenhuolto, joka takaa hoidon oikea-aikaisesti ja yhdenvertaisesti kaikille. Tämän periaatteen turvaaminen edellyttää toimivaa ja kestävää rahoitusjärjestelmää. Nyt käsiteltävä hallituksen esitys laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta tähtää juuri siihen, että palvelut turvataan ja järjestelmän vakautta vahvistetaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus ehdottaa hyvinvointialueiden rahoituslakiin muutoksia, joilla vahvistetaan rahoitusmallin kannattavuutta ja kannustavuutta ja kohdentavuutta. Esityksen taustalla on tavoite hillitä kustannusten kasvua mutta samalla turvata perustuslain mukaiset sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut. Keskeinen muutos koskee hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen kohdennettavan rahoituksen osuuden kasvattamista. Muutoksen tavoitteena on kannustaa hyvinvointialueita pitkäjänteisiin toimiin, joilla ennaltaehkäistään sairastavuutta, vähennetään palvelutarvetta ja parannetaan alueellista vaikuttavuutta. Tällainen ennakoiva työ on pitkällä aikavälillä sekä inhimillisesti että taloudellisesti järkevää. Hoitoonpääsyn turvaaminen ja varmistaminen on tärkein tehtävämme.

Arvoisa rouva puhemies! Näillä rahoitusmallin muutoksilla ei tavoitella tässä hetkessä tapahtuvia säästöjä, vaan niillä on suoria vaikutuksia siihen, miten hyvinvointialueet pystyvät vastaamaan asukkaidensa tarpeisiin. Rahoituksen täytyy ohjata tekemään oikeita asioita. On tärkeämpää keskittyä ennaltaehkäisemään, hoitamaan ajoissa ja estämään ongelmien syvenemistä. Kuten kaikissa muutoksissa, tässä on huomioitu valtiontalouden tasapaino sekä alueellinen oikeudenmukaisuus — lakisääteisten palvelujen järjestämisen edellytykset eivät vaarannu millään alueella. Ajankohtaiset vaikutukset jäävät vuoden 2026 osalta pieniksi, ja kaikkien alueiden rahoitus kasvaa absoluuttisesti. Tavoitteenamme on kestävä, kannustava ja vakaa järjestelmä.

Arvoisa rouva puhemies! Uudistuksilla pyritään myös parantamaan rahoitusmallin ennakoitavuutta ja vakautta. Tämä tukee hyvinvointialueiden omaa suunnittelua ja pitkäjänteistä kehittämistä. On tärkeää, että rahoitusjärjestelmä tukee vaikuttavaa johtamista ja kannustaa toimiviin ratkaisuihin. Menojen kasvattamista ei tule palkita. Kuten olemme todenneet, kustannusvaikuttavuus on nostettava keskiöön. Tämä hallituksen esitys on askel kohti vahvempaa, kestävämpää ja vaikuttavampaa sotejärjestelmää. Muutokset ovat maltillisia, mutta niiden suunta on oikea. Meidän velvollisuutemme on turvata ja varmistaa hoitoonpääsy. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.39 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Jälleen tulee vähän numeroita:

Ensinnäkin tämä rahoituksen ohjaaminen näillä välineillä, mitä tässä nyt on — ajattelin tässä jonkin verran käydä läpi, onko tämä iso vai pieni muutos hyvinvointialueitten osalta. Edustaja Kallio puhui hyvin tästä alijäämän kattamisen problematiikasta, ja en nyt siihen puutu. Se on yksi niistä isoista asioista, jotka olisi pitänyt miettiä kanssa tässä yhteydessä. Nämä muutokset HYTE-kertoimen osalta ovat kannatettavia, mutta täytyy muistaa, että tässä vain siirretään hyvinvointialueitten rahoituksen sisällä painopistettä hieman, ja kohta käyn niitä lukusarjoja läpi. Tarveharkinta tulee varmasti tässä jatkossakin tarkastelun kohteeksi, niin kuin ministeri Ikonen tässä meille kertoi, ja varmaan ne kriteeritöt tulevat laajenemaan tästä noin 120—130:stä. Se on hyvä asia, se tulee vielä tarkemmaksi. Sitten jos tätä meidän hyvinvointikertoimen muutosta tässä verrataan esimerkiksi kuntien rahoituksen hyvinvointikertoimen ja VOSin kautta tulevaan rahoitukseen, niin kunnat saavat tänä vuonna noin 111 miljoonaa euroa HYTE-kertoimen kautta ja ensi vuonna noin 116 miljoonaa euroa, ja jos me katsotaan, paljonko puolitoista prosenttia täällä kokoluokassa on, niin se on noin 400 miljoonaa euroa, mistä tässä kokonaisuudessa puhutaan.

Mitä tämä tilanne sitten noin ohjausmielessä tarkoittaa? Kun katsotaan tätä sivulla 10 olevaa luetteloa, jossa täällä katsotaan 11:tä erilaista kriteeriä sille, kuinka paljon tätä käy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

tetään, ja tämä on yleiskatteellista rahaa, niin jollain tavalla tästä lakiesityksestä puuttuu se, kuinka hyvin siellä hyvinvointialueilla käydään läpi nämä kriteeristöt, jotka ohjaavat sitä rahoituksen käyttöä. Ne kriteerit ovat täällä, mutta sitten se, miten sitä sisältöohjausta tässä tehdään.

Sitten jos tätä lakiesitystä katsotaan, kuinka isoja muutoksia hyvinvointialueilla tarkoittavat nämä painopisteen ja sitten nämä HYTE-kertoimen muutokset, niin kuitenkin puhutaan aika pienistä euromääristä noin henkilötasolla mutta myöskin miljoonatasolla, niin että ne muutokset hyvinvointialueitten välillä eivät ole kovin isoja.

Jos sitten käydään, arvoisa rouva puhemies, näitä muutoksia, niin tämä 0,25 prosenttia pienennetään sosiaali- ja terveyshuollon palvelutarpeen prosenttimäärästä, joka on nyt 79,156, ja se putoaa 78,995:een, ja asukasmäärä putoaa 13,046:sta 12,790:een. Eli nämä ovat näin pieniä muutoksia. Ja jos puhutaan, paljonko yksi prosenttiyksikkö täällä rahoituksen sisällä tarkoittaa muutosta, niin jos meillä on 26 000 miljoonaa tässä näin, se prosentti on 260 miljoonaa. Eli sellaista rahoituksen siirtoa täällä yhdellä prosentilla tehdään, ja nyt kun täällä on puolen prosentin siirto yhdestä prosentista puoleentoista, niin se siirto on noin 120—130 miljoonaa, mitä painopistettä täällä muutetaan — ihan hyvään suuntaan, mutta se ei ole niin merkittävä kuin täällä välillä tulee esiin.

Se, mikä tässä painopisteessä on isompi muutos, liittyy näihin sosiaali- ja terveyshuollon laskennallisten kustannusten perusteisiin: Aikaisemmin terveydenhuollosta osuus oli 58,86 prosenttia, ja nyt tässä uudessa on terveyshuolto 55,284, eli noin kolmen ja puolen prosentin luokkaa se on pienempi, ja taas vastaavasti vanhustenhuollossa nousua tulee vähän reilu 1,4 prosenttia ja sosiaalihuollossa vähän reilu 2,1 prosenttia. Eli painopistettä siirretään täällä järjestelmän sisällä suurempia lukuja näitten laskennallisten kustannusten perusteiden kautta, ja se tulee siirtämään sitä monessa kohtaa enemmän kuin tämä HYTE-kertoimen muutos.

Molemmat on alun perinkin ajateltu, että näitä tarkastellaan, ja tämä laskennallisten kustannusten perusteiden muutos tapahtuu kolmen vuoden välein, ja se on hyvä. Tämän järjestelmän pitää elää, ja on tarkoitettu, että tätä pitää ajantasaistaa ja viedä eteenpäin. Siinä mielessä luulen, että täällä ovat aika monet samaa mieltä siitä, että kun tätä päivitetään, ehkä me saadaan tästä vielä parempi järjestelmä. Itse se iso rakenne, jossa keskimääräinen asukasta kohti tuleva soterahoitus on jotain siellä 4 600 euroa per asukas — pienimmillään se on Länsi-Uudellamaalla noin 3 900 euroa per asukas, ja suurimmillaan 5 800 euroa per asukas se on Lapissa — kertoo, että tämän perusta ja isot summat ovat siellä, mutta tämä painopisteitten hienosäätö on nyt tässä lakiesityksessä sisällä. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen poissa. — Edustaja Gebhard.

19.45 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Sitä en kyllä kerta kaikkiaan ymmärrä, minäkalaisen viestin hallitus arvelee lähettävänsä alueille tästä Helsingin tilanteesta. Tästähän tulee todella merkittävä ennakkotapaus. Olen hyvin pettynyt siihen, että ministeri Ikonen täällä aikaisemmassa puheenvuorossaan vähätteli tämän leikkauksen vaikutuksia helsinkiläisille. Ensinnäkin tällä rahalla saa satojatuhansia terveyskeskuslääkärikäyntejä, ja hallituksen mielestä se ei muka vaaranna helsinkiläisten palveluita. Toisaalta, jos tämä 35 miljoonan säästö on ministerin mielestä vähäpätöinen, miksi hallitus sitten ottaa riskin ja pilaa täydellisesti oman maineensa ja luotettavuutensa kaikkien alueiden silmissä? Hallitus haluaa kannustaa tai pikemminkin pakottaa alueita tiukkaan taloudenpitoon ja kipeisiin leik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

kauksiin ihmisten palveluista, mutta samalla sen viesti on, että jos alueet onnistuvat tässä taloudenpidossa, sakset odottavat.

Eikä Helsinginkään tilanne ole mikään autuas, päinvastoin. Tietysti me haluaisimme panna siihen, että jokaisen helsinkiläisen sotepalvelut ja hoitoonpääsy toimivat. Tiukka taloudenpito on tietysti vaatinut kompromisseja Helsingissäkin, mutta Helsingissä on voitu täysin perustellusti luottaa siihen, että sotetaloudesta huolen pitäminen kannattaa, vaan ähäkutti, eipäs kannata, terveisin hallitus.

Enkä nyt varsinaisesti ymmärrä, miksi me olemme ylipäänsä keskustelemassa tällaisesta esityksestä, kun eihän se saa myöskään hallituspuolueiden riveistä kannatusta — ei ole pokkaa puolustaa tätä helsinkiläisten sotepalveluista ryöväämistä, ja toisaalta moni hallituspuolueiden kansanedustajakin on avoimesti sanonut vastustavansa tätä esitystä.

Eli eiköhän siis lähdetä perumaan tämä järjetön leikkaus helsinkiläisiltä. Kysyisin ministeriltä — mikäli hän olisi paikalla — aikooko ministeri tässä pakittaa, koska täällä on niin murskaavaa kritiikkiä omistakin riveistä tullut tätä esitystä kohtaan. Toki mikäli tätä ei peruta, tämä sitten oletettavasti kaatuu äänestyksessä, kun ei tälle tunnu olevan tukea edes hallituspuolueiden kansanedustajilta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

19.48 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käyty minusta erittäin hyvää keskustelua ja aika lailla yksituumaista kritiikkiä esitetty tätä lakiesitystä kohtaan. Toisaalta on todettu, että tässä on myös hyviä kohtia, ja niistäkin ollaan oltu aika lailla yksimielisiä. Itse nyt päätin eräitä kohtia nostaa tässä esille. Ne ovat nousseet pääsääntöisesti jo aiemmassa keskustelussa, mutta tarve ei varmasti poistu sillä, että yhden kerran asioista sanotaan.

Ihan ensimmäinen asia on se, että itse asiassa tässä HYTE-kertoimessahan, eli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimessa, joka nousee yhdestä prosenttiyksiköstä puoleentoista, on tietyllä tavalla aika pieni muutos, mutta kuten debattiosuudessa sanoin, se on oikeansuuntainen ja toivottavasti kannustaa sitten hyvinvointialueilla niihin tekoihin, joilla sitä väestön terveyttä vaalitaan ja sairauksia ehkäistään. Sen, että siitä ehkäisytyöstä saa rahaa tietyillä kriteereillä, tiedän käytännössä haasteelliseksi, koska lähtökohdanhan pitäisi olla sellainen, että nimenomaan se alueella tehty työ palkittaisiin, ei se, että jollakin alueella jo nyt valmiiksi on terveempi väestö kuin jollakin toisella alueella, vaan nimenomaan palkitaan siitä muutoksesta, joka sitten saadaan toiminnalla aikaiseksi.

Myös hyvä uudistus on tämä, että tarveperusteisuudessa olevissa tekijöissä, mikä on tietenkin se, joka 80-prosenttisesti vaikuttaa koko tähän suureen rahoitukseen, otetaan huomioon kahden vuoden keskiarvo, koska niissä tilastoissa esiintyy kuitenkin vuositasen vaihtelua ja alueet tarvitsevat kuitenkin vakiintuneen näkemyksen rahoituksesta.

Se perusongelma, joka jää ratkaisematta, niin kuin täällä moni muukin on todennut, on tietenkin se, että kun me käynnistimme soteuudistuksen käytännössä vuonna 2023, niin se oli täysin poikkeuksellinen vuosi — oli korkea inflaatio syistä, jotka kaikki tiedämme, ja ennakkorahoitus jäi sitten alle sen, mikä oli todellinen tarve alueilla. Mitään tuhailua ei esiintynyt, vaan ihan oikeasti ne rahat menivät, jotka väestön palvelutarve aika niukastikin tulkittuna edellytti, mutta se rahoitus, joka perustui sitten kuntien jo vuonna 21 laatimaan arviointipohjaan koskien vuoden 22 budjetteja ja myös tähän indeksiin, oli riittämätön. Nyt kysymys, joka on noussut esille ja joka on se suurin ongelma ja joka itse asiassa selittää nii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

tä mielestäni väärä ratkaisuja, joita eri puolilla Suomea on jouduttu pakon edessä tekemään, ja johon hallituksen olisi pitänyt puuttua, on juuri se, että kun me tarkastelemme neljää vuotta vuodesta 23 vuoteen 26, niin vain kahdelle vuodelle niistä tulee se rahoitus, joka alueilla oikeasti tarvitaan, eli nyt meneillään olevalle vuodelle 25 ja vuodelle 26, koska nyt maksetaan se jälkikäteistarkastus niistä edellisten vuosien alijäämistä. Mutta koska se raha tarvitaan tämän vuoden toiminnan pyörittämiseen ja ensi vuonna ensi vuoden toiminnan pyörittämiseen, niin silloin meillä oikeasti jää käytännössä se yhteenlaskettu 2,6 miljardin yhteinen alijäämä kattamatta, tai sitten jos se raha käytettäisiin niiden kattamiseen, niin meillä olisi nyt tänä vuonna liian vähän rahaa ja ensi vuonna liian vähän rahaa. Tämän vaatiminen alueilta niiden omilla leikkaustoimenpiteillä on kohtuutonta. Siinä on tietysti alueiden välillä suurta eroavuutta, niin kuin tiedämme, mutta siihen en nyt tässä puutu.

Toinen asia, johon tässä on viitattu ja johon debattipuheenvuorossa en ehtinyt itse puuttua, mutta edustaja Kallio nosti sen hyvin tärkeän asian esille, oli oikeuskanslerin perusteellinen arviointi tästä, jossa selkeästi osoitettiin, että sosiaaliset, sivistykselliset ja taloudelliset perusoikeudet perustuslakimme mukaan menevät edelle ja sitten rahoituksen täytyy perustua siihen tarpeeseen. Se ei tarkoita avointa valtakirjaa tuhlailuun — tosin en ole sellaista kuullut täällä väitettävänkään, mutta välillä keskustelu saa semmoisiakin sävyjä — vaan se tarkoittaa juuri sitä, että alueilla tehdään vakavasti tehokkuutta ja tuottavuutta, mutta kun on kuitenkin kysymys niin valtavasta erosta, kuten äsken totesin, yhteensä 2,6 miljardista, niin ei sitä voida oikeastaan ratkaista pelkillä säästö- ja tehostamistoimenpiteillä.

Edustaja Lyly nosti hyvin esille tämän, mikä on ehkä jäänyt vähemmälle tässä aiemmassa keskustelussa tänään päivällä, että terveydenhuollon, vanhustenhuollon ja muiden sosiaalipalveluiden rahoitussuhteet muuttuvat tässä. Se muutos perustuu siihen, että meillä on tehty tiettyjä lakimuutoksia, joissa rahoitus lisääntyy ihan tarpeen mukaisesti vanhustenhuollossa enemmän kuin esimerkiksi terveydenhuollossa. No, tällähän ei sinänsä ole ihan suoraa vaikutusta sinne hyvinvointialueille, koska tämä rahoitus on yleiskateellista, mutta tämä on se tapa, miten se rahoitus kootaan sitten kuitenkin siellä alueilla.

Viimeisenä nostan tässä esille asian, josta ei nyt vielä olla juuri puhuttu, ja se onkin aika monimutkainen: Siellä esitetään 35 §:ään muutosta koskien tätä siirtymätasausa. En lähde sitä tässä jäljellä olevan yhden minuutin aikana edes sen käytännöllisemmin avaamaan, mutta epäilen, että se muutos ei ole oikein hyvä, ja se täytyisi nyt käydä läpi huolella valiokuntakäsittelyissä. Aikaisemmin tietty rahoitus on seurannut siitä, että jos siirtymätasauksessa niin sanotut miinusmerkkiset siirtymät yhteenlaskettuna ovat suuremmat kuin plusmerkkiset, niin tämä vällys on korvattu alueelle. Nyt siitä luovuttaisiin, ja täytyy arvioida sen merkitys, mikä se kaiken kaikkiaan on.

Niin kuin sanoin, tässä on hyviä aineksia. Tuohon Helsinki- ja HUS-keskusteluun puutun nyt vain niiltä osin, että on totta, mikä täällä on sanottu, että vaikka Helsinki on varakas kaupunki ja sillä on erilaiset taloudelliset mahdollisuudet kuin muilla, Helsingin rahoitusosuuden leikkaaminen heijastuu HUSiin, ja koska meillä ei voida hoitaa suomalaisia HUSissa eri periaatteilla siitä riippuen, mistä he tulevat, niin itse asiassa se heijastuu sillä tavalla kaikkien suomalaisten hoitoon.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

19.55 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä kun nyt on lähetekeskustelussa ollut tämä hyvinvointialueitten rahoituksesta annetun lain muuttaminen, niin totta kai keskeiseen rooliin on noussut tänään keskustelussa tämä Helsinkiä koskeva 35 miljoonan euron leikkaus. On ihan aiheellistakin käydä keskustelua siitä näkökulmasta paljon, koska se on merkittävä asia tietysti. Mutta koska itse tulen tuolta periferiasta Pohjois-Savosta, [Aki Lindén: Keskeltä Suomea!] niin haluan muistuttaa edustajia siitä, mitä hyvinvointialueiden rahoituslaki ja sitten se, kun tasapainotusaikataulusta ei ole joustettu, on tarkoittanut siellä Pohjois-Savossa:

Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta tutkii omasta aloitteestaan Pohjois-Savon vanhustenhuollon tilaa. Hän on lähettänyt asiasta lausunto- ja selvityspyynnön Pohjois-Savon hyvinvointialueelle. Sakslin haluaa selvittää, millä tavoin Pohjois-Savossa turvataan ikääntyneille lain edellyttämät tarvetta vastaavat palvelut sekä kotiin että asumisyksiköihin. Esimerkiksi jono ikääntyneiden ympärivuorokautiseen asumiseen on ollut Pohjois-Savossa Suomen pisin. Lisäksi hoitajien määrää vähennetään ympärivuorokautisesta asumisesta viime vuoden puolella päättyneitten yt-neuvottelujen myötä, sillä eduskunnan päätöksellä henkilöstömitoitus laski 0,65:stä 0,6:een tämän vuoden alussa.

Arvoisa rouva puhemies! Nimenomaan tämä kokonaiskuva sosiaali- ja terveyspalveluista ihan koko Suomenmaassa on hälyttävä. Näiden äsken kuvattujen asioiden, mitä toin esiin, lisäksi tänään on vielä tullut esiin sekin, että myös eduskunnan päätöksellä on ympärivuorokautisia päivystyksiä lakkautettu, äänestyspäätöksellä kolmen äänen enemmistön turvin, muun muassa Iisalmesta ja Varkaudesta. Niin että onhan tämä tilanne todella huolestuttava, valitettavasti.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.